

Enis Omerović

IZRUČENJE U SVJETLU SAVREMENOGA MEĐUNARODNOGA PRAVA

S POSEBNIM OSVRTOM NA BOSNU I HERCEGOVINU

Rezime

U radu su opisani instituti međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima među državama. Kako i sam naslov rada predviđa, poseban akcent je stavljen na poimanje izručenja. Rad, u najvećoj mjeri, daje prikaz ovoga instituta u svjetlu savremenoga međunarodnoga prava kroz prikaz odredaba Evropske konvencije o izručenju iz 1957. godine. S unutrašnjega aspekta, izvršena je analiza pojedinih odredaba Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine u odnosu na izručenje; a s aspekta ugovornoga prava, daje se kritički osvrt na bilateralne ugovore Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, Republike Srbije i Republike Crne Gore, i to posebno na dvije vrste bilateralnih ugovora: ugovora o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i ugovora o međusobnom priznavanju i izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima. Prevažilaženje nedostataka tradicionalnoga sistema izručenja koji je složen i kompleksan, autor vidi prevashodno u inkorporiranju Evropskoga uhidbenoga naloga u pravne okvire Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: *izručenje, Evropska konvencija o izručenju, Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine, međusobno priznavanje i izvršavanje pravosnažnih sudskih odluka u krivičnim stvarima, bilateralni/dvostrani sporazumi, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Evropski uhidbeni nalog.*

Uvodne napomene

JEDAN OD OSNOVNIH UZROKA usvajanja općih sporazuma o zaštiti osnovnih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda jesu masovna, sistematska i organizirana kršenja individualnih i kolektivnih ljudskih prava u Prvom i Drugom svjetskom ratu, kao i činjenica da je Liga naroda, i teoretski i praktično, učinila nedovoljno u zaštiti pojedinca. Najznačajniji međunarodni dokumenti u predmetu zaštite ljudskih prava, a koji su usvojeni u okviru Organizacije ujedinjenih nacija, jesu dva međunarodna pakta: Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, te Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, oba usvojena 1966. godine. S druge strane, a u skladu sa ciljevima našega rada, zaštita pojedinca ostvaruje se i kroz postojanje, odnosno razvijanje pravne sigurnosti pojedinaca, *ie* kroz sva ona prava i slobode koje pojedinac treba imati u toku istražnoga postupka u pritvoru, u toku krivičnog sudskog postupka, preko načina izvršavanja krivične sankcije, odnosno kazne lišenja slobode, sve prisutnijim zahtjevima za aboliciju smrtne kazne, pa do cjelovitih i sveobuhvatnih prava i sloboda bivših osuđenika, što se ostvaruje kroz kontinuirani proces rehabilitacije i resocijalizacije. Podizanje svijesti o ljudskim pravima, te progresivni razvoj međunarodnoga prava u tom smjeru, a posebno glede pravne sigurnosti, načela zakonitosti i vladavine prava, doveli su vrlo brzo do potpisivanja dvostranih sporazuma koji trebaju u potpunosti regulirati materiju međudržavnoga pružanja pravne pomoći u krivičnim stvarima i međudržavno izvršavanje sudskih odluka i naloga u krivičnim stvarima (danas znanoga kao tradicionalni sistem saradnje u ovoj oblasti). Glede ove znanstvene problematike, ona može biti, prema pravnom osnovu, ugovorna i zakonska. Ugovorni instituti (bilateralni i multilateralni, odnosno dvostrani i višestrani) imaju pravo prvenstva nad zakonskim rješenjima, odnosno unutrašnjim pravnim reguliranjem ove materije. Međutim, u teoriji postoji dvojba o pravu prvenstva između multilateralnog ugovornog (konvencijskog) i bilateralnog ugovornog pravnog rješenja ovoga pitanja.

Drugi, napredniji, progresivniji, savremeniji koncept koji je, u posljednjim godinama prve decenije XXI stoljeća, izrastao u efikasan sistem u oblasti saradnje država glede međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, jeste primjer Evropske unije i instituta Evropskoga uhidbenoga naloga.

Univerzalna nadležnost i Bosna i Hercegovina. Pojedini aspekti i vrste međunarodne krivičnoppravne pomoći

Univerzalna nadležnost za međunarodna krivična djela u međunarodnome pravu može se pravnologički povezati sa institutima međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, posebno sa izručenjem, u odnosu na činjenicu da se strani državljanin može krivično goniti na području Bosne i Hercegovine, zato što je izvršio ili podstrekavao druge ili tolerirao izvršavanje međunarodnih zločina na teritoriju svoje ili određene treće države u svijetu. U ovome se slučaju strani državljanin "tretira" kao da ima državljanstvo Bosne i Hercegovine, koji je izvršio međunarodno krivično djelo na prostoru državne teritorije Bosne i Hercegovine. Ukoliko Bosna i Hercegovina ne želi krivično goniti stranoga državljanina za međunarodno krivično djelo koje je izvršeno u trećoj državi, tada Bosna i Hercegovina, pravnoteorijski promatrano, ima tri mogućnosti: (1) izručiti stranoga državljanina u državu čiji je on državljanin; (2) izručiti stranoga državljanina državi na čijoj je teritoriji izvršio međunarodni zločin; i (3) izručiti ga Tužiteljstvu Međunarodnoga krivičnoga suda u Den Haagu, koji je osnovan temeljem Rimskoga statuta iz 1998. godine, ukoliko se radi o međunarodnim zločinima za koje je nadležan ovaj sud (za izručenje ovome sudu moraju se prethodno ispuniti određeni uvjeti, koji su navedeni u Statutu). Bosna i Hercegovina ima, izuzetno, i četvrtu pravnu mogućnost, a to je da zadrži stranoga državljanina na svojoj državnoj teritoriji i da njezini pravosudni organi pokrenu krivično gonjenje ove osobe, temeljem pravnoga načela *aut dedere aut punire/iudicare* (što u doslovnome prijevodu znači: ili izručiti osobu ili joj suditi).

Međutim, što ako osoba istovremeno potpada pod jurisdikciju dvije ili više država za isti međunarodni zločin? U pokušaju da odgovorimo na predmetno pitanje, poslužićemo se članom 12. Nacrta Pravila o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva Komisije za međunarodno pravo Ujedinjenih nacija iz 1996. god. koja u potpunosti podržava načelo *ne bis in idem* u odnosu na dvije međunarodnopravne situacije. Prva je situacija kada se pojedincu sudi od strane Međunarodnoga krivičnoga tribunala, odnosno suda i ukoliko je pravosnažno osuđen, odnosno oslobođen. Druga pravna situacija je u slučaju kada se pojedincu sudi od strane nacionalnoga suda jedne države. Ukoliko je u takvome suđenju

donesena pravosnažna sudska odluka, također će važiti prethodno pravno načelo: *ne bis in idem*, osim u slijedećim situacijama: tamo gdje pravna kvalifikacija međunarodnoga zločina ne odgovara izvršenome zločinu u stvarnosti, *ie*, ukoliko se pojedincu sudi za krivično djelo, a ne za međunarodni zločin (primjerice za krivično djelo ubistva, a ne za zločin genocida); te ukoliko krivični postupak pred nacionalnim sudom nije neovisan i nepristrasan. Istovjetna pravila možemo pronaći i u Statutu Međunarodnoga krivičnoga tribunala za bivšu Jugoslaviju, te u Rimskome statutu Međunarodnoga krivičnoga suda.

Ukoliko, naime, više država traži izručenje iste osobe za istovjetni ili, pak, različiti međunarodni zločin, potrebno je analizirati određene parametre prije no što pravosudna institucija zamoljene države donese konačnu odluku. Prije svega, analiziraju se tri osnove: (1) mjesto izvršenja međunarodnoga zločina (teritorijalna nadležnost); (2) državljanstvo osobe za koju se traži izručenje (nacionalni kriterij); (3) mjesto prebivališta odnosno osobe. Ukoliko se osoba traži zbog različitih međunarodnih zločina, prednost ima ona država u kojoj postoji osnovana sumnja da je odnosna osoba izvršila, po pravnoj kvalifikaciji, teži međunarodni zločin, odnosno zločin za koji je propisana teža krivična sankcija, i u zamoljenoj državi i u državi moliteljici. Zločini protiv čovječnosti i međunarodnoga prava (zločin genocida, zločini protiv mira, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini) trebali bi, u ovome smislu, imati prednost nad ostalim međunarodnim zločinima.¹

Prema članu 13. Ugovora između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 26. februara 1996.² ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" – Međunarodni ugovori, broj 1/96), "ako je osoba koja je državljanin jedne od država ugovornica ili osoba koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište, pravosnažno osuđena za krivično djelo u drugoj državi ugovornici na kaznu zatvora ili joj je izrečena sigurnosna mjera, svaka država ugovornica može zahtijevati da se izvršenje kazne zatvora ili sigurnosne mjere provede u onoj državi ugovornici čiji je osuđenik

¹ U tom smislu, u nastavku rada vidjeti predmet *Veselina Vlahovića Batko* i španskoga pravosuđa.

² Određene izmjene ovog Ugovora usaglašene su u Sarajevu dana 5. decembra 2003.

državljanin ili u kojoj ima stalno prebivalište.”³ Međutim, koliko god ova odredba djelovala pravno i nomotehnički pravilna, te respektirala u najvećoj mjeri međunarodna načela⁴, postavlja se pitanje mogućnosti njezine stvarne primjene u praksi, u ovom slučaju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, aludirajući na slučajeve kada osumnjičenik, optuženik ili osuđenik posjeduje dvojno državljanstvo (državljanstvo i Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske).⁵ Države imaju pravo tražiti izručenje, a zamoljena država takav zahtjev i odbiti ukoliko osoba posjeduje njezino državljanstvo. Potpisivanje jednog ovakvog ugovora ima za stvarni cilj međusobno priznavanje i izvršavanje pravosnažnih sudskih odluka u krivičnim stvarima.⁶ No, ne samo deklarativno priznavanje, već i konstitutivno koje će proizvesti pravni učinak lišenja slobode i izvršavanja zatvorske kazne, ukoliko pretpostavimo da se radi o osuđujućoj presudi. U kojoj državi će osoba izvršavati kaznu zatvora, nije od suštinskoga značaja za ovu fazu reguliranja ovakve vrste saradnje Bosne i Hercegovine i susjednih država. Od veće je važnosti da se presude, odnosno krivične sankcije konstitutivno izvršavaju na pravilan i valjan način, sukladno, dakako, međunarodnim standardima i načelima.

Tako u okviru materije koja pravno regulira pitanje važnosti, odnosno priznanja krivičnih presuda, za evropske države najznačajnija je Evropska konvencija o međunarodnoj važnosti krivičnih presuda, dok je u okviru materije izvršenja strane krivične presude najznačajnija

³ Istovjetnu odredbu sadrži i član 13, stav 1, Ugovora između Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 14. februara 2005 (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” - Međunarodni ugovori, broj 11/2005).

⁴ Misli se na međunarodna načela iz Deklaracije o načelima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i saradnji između država u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija iz 1970., poznata pod nazivom Deklaracija sedam načela, i to poglavito na četvrto načelo: dužnost država da sarađuju u skladu s Poveljom; šesto načelo: načelo suverene jednakosti država, i sedmo načelo: načelo da države moraju u dobroj mjeri ispunjavati svoje obaveze prihvaćene u skladu s Poveljom. Ova se načela poštuju u svim segmentima međunarodnih odnosa država, pa tako i u pogledu pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima.

⁵ U nastavku teksta, u ovome kontekstu, bit će naveden predmet *Ante Jelavića i Branimira Glavaša*.

⁶ Primjer u predmetu *Branimir Glavaš*.

Evropska konvencija o transferu osuđenih osoba Vijeća Evrope od 21. marta 1983. godine, i prema odredbama Konvencije, kazna lišenja slobode izvršava se prema nacionalnom zakonu države izvršenja. Potonja Konvencija regulira pravni institut koji se odnosi na izručenje radi odsluženja izvršne i pravosnažne kazne lišenja slobode. Ovdje se, dakako, radi o međunarodnokrivičnoj pravnoj radnji, koja se provodi kada osuđujuća presuda u krivičnim stvarima postane pravosnažna i koja uključuje dvije države: državu donošenja presude i državu izvršenja presude. Da bi se ovaj pravni institut primijenio u punome obimu, nekoliko uvjeta mora biti zadovoljeno: presuda mora biti pravosnažna, osuđena osoba mora biti državljanin države izvršenja, kazna lišenja slobode je u trajanju od najmanje 6 mjeseci, mora postojati saglasnost osuđene osobe,⁷ djelo na kojemu se temelji presuda mora biti krivično djelo i, prema zakonu države izvršenja, država izvršenja i država donošenja presude moraju biti saglasne sa transferom osuđenika.⁸

Ukoliko je, naime, osoba pravosnažno osuđena u državi čiji ona nije državljanin na kaznu lišenja slobode, država bi takvu osobu na izdržavanje navedene kazne trebala izručiti državi njezina državljanstva, ukoliko potonja država zatraži izručenje svoga državljanina. Praksa, međutim, pokazuje da ukoliko država čiji je osuđenik državljanin ne zatraži njegovo izručenje, osuđenik izdržava kaznu u državi koja mu je i izrekla kaznu.⁹ Zamoljena država izručenje može odbiti jedino pod uvjetom da će izručena osoba u državi moliteljici biti podvrgnuta diskriminaciji po bilo kojemu osnovu, da će izdržavanje kazne lišenja

⁷ Dvostranim ugovorima se može regulirati da saglasnost osuđene osobe ne mora nužno postojati.

⁸ Poglavlje VI, VII i VIII Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 53/09.

⁹ Pojedinaac bi trebao poznavati pravo države (šta predstavlja krivično djelo, odnosno zakonom zabranjeno ponašanje) u koju putuje (*ignorantia juris nocet*), odnosno u kojoj privremeno boravi, jer kada učini krivično djelo, praksa pokazuje, da neće moći uvijek računati na potporu svoje države u bilo kojemu smislu. Konzularna potpora države njegovoga državljanstva, prema običajnom međunarodnom pravu, treba biti prisutna. No, u svakom slučaju, potpora, odnosno zaštita pojedinca od strane države njegovoga državljanstva prije se može očekivati u situacijama kada je pojedinac učinio krivično djelo iz nehata, ukoliko nije ranije osuđivan, kada se radi o "lakšem" krivičnom djelu, odnosno o krivičnom djelu za koje je propisana lakša krivična sankcija u državi počinjenja krivičnoga djela, te kada štetnost posljedice krivičnoga djela nije velika.

slobode značiti kršenje osnovnih ljudskih prava, što je u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda iz 1950. (glede Vijeća Evrope na regionalnoj razini), ukoliko država moliteljica izručenja predviđa smrtnu kaznu u svome krivičnome sistemu (aspekt Vijeća Evrope), ukoliko bi pravosnažno osuđena osoba bila puštena na slobodu u državi moliteljici.¹⁰

Teorijski promatrano, ukoliko zamoljena država državi moliteljici odbije izručiti njezina državljanina, kako bi se sudski postupak mogao provesti u punome smislu i utvrditi krivnja, odnosno krivična odgovornost pojedinca za izvršeni međunarodni zločin, zamoljena država će zadržati osobu na svome državnome teritoriju kako bi pokrenula vlastitu istragu, odnosno provela sudski postupak. Primjer za to je velikobritansko pravosuđe koje je, i pored zahtjeva Španije za izručenje, lišilo slobode čileanskoga diktatora Augusta Pinochet-a, kako bi provelo vlastiti sudski postupak za međunarodni zločin torture temeljem Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka iz 1984. godine.

Da bi se izbjeglo raspisivanje međunarodnih tjeratica tamo gdje to nije potrebno¹¹, primjerice, kada se osoba koja se traži, nalazi u susjednoj državi s kojom, pretpostavimo, Bosna i Hercegovina ima uspostavljene diplomatske odnose (obično se međunarodna tjeratica raspisuje u situacijama kada se osoba nalazi u državi s kojom odnosna država nema uspostavljene diplomatske odnose, ili kada se osoba nalazi u državama koje pripadaju drugim geopolitičkim područjima), među državama se usvajaju međunarodni sporazumi za pružanje pravne pomoći u krivičnim stvarima i međudržavno izvršavanje sudskih odluka i naloga u krivičnim stvarima. Ovi, najčešće dvostrani, sporazumi usvajaju se radi izbjegavanja istodobnog i paralelnog provođenja istraga, odnosno istražnih radnji u istome predmetu protiv istih optuženika, a sve da bi se izbjeglo dupliranje dokaznih sredstava, radilo na jačanju efikasnosti postupka, te, u konačnici, jačanju pravne sigurnosti državljana obje od-

¹⁰ U tom smislu vidjeti smetnje izručenju u nastavku teksta.

¹¹ Prema članu 446. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, međunarodna potjernica se raspisuje ako je vjerovatno da se osoba za kojom je izdata potjernica nalazi u inozemstvu. U toj situaciji, međunarodnu potjernicu može raspisati nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine.

nosne države. U protivnome, značilo bi to atak na prethodno navedeno pravno načelo *ne bis in idem*.

Ovi sporazumi imaju i druge značajke: radi se na izbjegavanju neizdržavanja pravosnažne krivične sankcije, odnosno kazne lišenja slobode ukoliko osoba prebjegne u drugu državu.¹² Ovdje zapravo država izvršenja izvršava krivičnu sankciju koja je izrečena odlukom države izricanja. Ovaj pravni institut treba razlikovati od predaje osuđenika i spisa predmeta, a koji se ostvaruju u postupku izručenja.

Mogućnost ustupanja ili preuzimanja krivičnoga gonjenja¹³ je još jedan vrlo važan cilj postojanja dvostranih sporazuma koji reguliraju ovu materiju. Prijenos krivičnoga postupka, što je drugi naziv za isti pravni institut, je posebni oblik međunarodne krivičnopravne saradnje kojim država za krivično djelo izvršeno u njenom području prenosi krivični postupak na drugu državu. U biti, radi se o prijenosu krivične nadležnosti države, u čijem je području krivične vlasti djelo izvršeno, na drugu državu. Na evropskome tlu, ovu materiju regulira Evropska konvencija o prijenosu postupka u krivičnim stvarima od 15. marta 1972. godine. Ključni kriterij za procesuiranje osoba koje izvrše međunarodni zločin, odnosno izvršavanje jurisdikcije, svakako treba biti, što je i ranije navedeno u tekstu, državljanstvo, mjesto izvršenja

---

¹² U Ugovoru između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, sačinjenoga u Beogradu 26. februara 2010, postignuto je rješenje da će se izvršenje pravosnažne sudske odluke, ukoliko se osuđena osoba nalazi u zamoljenoj državi, preuzeti, ukoliko su ispunjeni sljedeći uvjeti: "ako je osuđena osoba državljanin države izvršenja ili u njoj ima prebivalište; ako je sudska odluka pravosnažna; i ako je djelo na kome se zasniva pravosnažna sudska odluka krivično djelo prema pravu obje države ugovornice." Do transfera osuđenika u drugu državu u cilju izvršenja krivične sankcije će se dozvoliti ako je, *inter alia*, ispunjen uvjet da osuđena osoba da svoju saglasnost o transferu. Ovo je sa stanovišta ljudskih prava vrlo pohvalna sentencija i predstavlja prihvatanje pravne odredbe Evropske konvencije o transferu osuđenih osoba, međutim, imajući u vidu opći kontekst i prilike dešavanja, odnosno dosadašnju praksu državnih organa Bosne i Hercegovine i Republike Srbije u ovoj pravnoj stvari, traženje osuđenikove saglasnosti o transferu nije najzahvalnije i u duhu zakona najefikasnije rješenje za zadovoljavanje pravde. Ovdje je, ipak, državni interes (ukoliko pretpostavimo da se radi o interesu *bona fidae*) potrebno staviti iznad pojedinačnoga prava osuđenika na davanje saglasnosti.

¹³ Ovo pitanje na razini Bosne i Hercegovine regulira i Poglavlje IX. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 53/09.

međunarodnoga zločina (načelo teritorijalnosti), te mjesto prebivališta u trenutku uhićenja.

Izručenje kao jedan od najpoznatijih instituta međunarodne krivičnopravne pomoći

Izručenje se odnosi na predaju stranca ili osobe bez državljanstva (iznimno i vlastitoga državljanina ukoliko to predviđa nacionalni zakon) stranoj državi da bi im se tamo sudilo za krivično djelo ili da bi tamo izdržali kaznu za koju su osuđeni od strane države koja traži izručenje.¹⁴ Izručenje je, zapravo, formalnopravni postupak, putem kojih jedna država predaje drugoj državi osobu u cilju izvršenja kazne nad njom ili vođenja krivičnog postupka protiv nje. Učesnici u ovom postupku jesu države kao subjekti međunarodnoga prava, dok je objekt izručenja pojedinac. Otuda je izručenje međudržavni proces/postupak u kojemu učestvuju dva subjekta međunarodnoga prava – država moliteljica, koja pokreće postupak izručenja upućivanjem formalne zamolnice preko tačno utvrđenih državnih organa, i zamoljena država, koja provodi postupak pred svojim nacionalnim sudovima. Izručenje je i sudski postupak, s obzirom da ga, načelno, provode nadležni nacionalni sudovi zamoljene države. Istina je da su države, stvaranjem međudržavnih vladinih organizacija u novijoj historiji, prenijele dio svojega suvereniteta na međunarodne organizacije, no, izručenje ni u kojoj mjeri ne treba smatrati jednim vidom ataka na suverenitet jedne države, s obzirom na univerzalni zajednički cilj: borba (generalna i specijalna prevencija kao i kažnjavanje) protiv svih oblika kriminaliteta i zaštita sigurnosti država i njihovih stanovnika.

U okviru Vijeća Evrope dva su temeljna međunarodna dokumenta koja reguliraju ovu materiju: Evropska konvencija o izručenju iz 1957. god. s Dodatnim protokolom iz 1975. god., odnosno 1978. god.,¹⁵ te

¹⁴ Degan, Đ. V. & Pavišić, B. (2005), "Međunarodno kazneno pravo", Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 343. Šire o pojmu i suštini izručenja pogledati u: Konaković, S. (2006), "Pojam i suština ekstradicije" u: Ljudska prava, godina 7, broj 3-4, Sarajevo: Institut za ljudska prava Pravnog fakulteta u Sarajevu, str. 115 – 118.

¹⁵ Evropska konvencija o izručenju zajedno sa dva Dodatna protokola predstavljaju međunarodne multilateralne ugovore o pravnoj pomoći koji obavezuju Bosnu i Hercegovinu. Sva tri međunarodna dokumenta objavljena su u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, Međunarodni ugovori, broj 4/2005.

Evropska konvencija o suzbijanju terorizma iz 1977. godine.¹⁶ U okviru Evropske unije, 2004. godine stupio je na snagu Evropski uhidbeni nalog¹⁷ koji, za sada efikasno, zamjenjuje pravila o izručenju među državama članicama Evropske unije, te u potpunosti pojednostavljuje postupak izručenja.

Evropska konvencija o izručenju iz 1957. god. ima pravo prvenstva nad bilo kojim ugovorom između dvije države, jer je osnovni cilj da države mogu zaključivati ugovore (kakve je Bosna i Hercegovina zaključila sa Republikom Hrvatskom, odnosno Republikom Srbijom i Republikom Crnom Gorom) jedino u svrhe nadopune ove Konvencije. Međutim, postoji i drugi teorijski pristup, odnosno drukčije tumačenje predmetne Konvencije, koji utvrđuje da institut izručenja ima status pravila, odnosno međunarodnopravne obaveze, ukoliko postoji bilateralni/dvostrani ugovor/sporazum. Ukoliko ovakav ugovor/sporazum ne postoji, ne postoji niti obaveza izručenja, i tada institut izručenja nije obligatoran za zamoljenu državu. Ove nedoumice oko obligatornosti izručenja nameću važnost pitanja pravnoga osnova izručenja, koji može biti: a) ugovor; b) pravila kurtoazije i reciprocitet, i c) unutrašnji propisi države. Ugovor, sasvim sigurno, predstavlja najrasprostranjeniji pravni osnov izručenja. On može biti bilateralan i multilateralan. Primjer multilateralnoga ugovora ili sporazuma jeste, za evropski kontinent, već

¹⁶ Ova Konvencija je zapravo ekstradicijska u svojoj naravi. Naime, članom 1. Konvencije se za potrebe izručenja isključuje kvalifikacija određenih krivičnih djela (prvenstveno *delicta juris gentium*) kao političkih, te se izručenje dozvoljava. Značajno je, također, da prema članu 3. ova Konvencija zamjenjuje kako međunarodne multilateralne tako i bilateralne ugovore o izručenju ako nisu u skladu s njenim odredbama. Ovim se doslovno pokazuje da je Konvencija pravno starija od bilo kojeg bilateralnog ugovora među državama.

¹⁷ Vijeće Evropske unije donijelo je 13. juna 2002. godine Okvirnu odluku o evropskom uhidbenom nalogu (European Arrest Warrant) i postupcima predaje između država članica, a primjena je počela 1. januara 2004. godine Evropski uhidbeni nalog je zapravo sudska odluka kojom sud države članice Unije (država moliteljica) traži od pravosudnih organa druge članice Unije (zamoljena država) da uhiti osobu (pod pretpostavkom da se ona nalazi na teritoriju zamoljene države) protiv koje se vodi krivični postupak ili je osuđena na zatvorsku kaznu u državi moliteljici. Evropski uhidbeni nalog taksativno navodi ukupno 32 krivična djela za koja se građani jedne države članice Evropske unije mogu izručiti drugoj, a to su teža krivična djela za koja je predviđena zatvorska kazna od najmanje godine dana. Radi se o krivičnim djelima rasizma, terorizma, trgovine ljudima, drogom, oružjem, korupcije, pronevjere, "pranja" novca, ubistva, teške tjelesne ozljede, otmice.

spomenuta Evropska konvencija o izručenju iz 1957. godine. Primjeri bilateralnoga ugovora ili sporazuma o izručenju su svi oni ugovori/ sporazumi koji su usvojeni i potpisani/ratificirani od strane dvije države koje imaju namjeru pravno regulirati takav oblik odnosa između njih. No, postoji još jedna vrlo bitna nedoumica: koji pravni osnov ima pravo prvenstva? Da simplificiramo, bez kojega se to pravnoga osnova može, a bez kojega ne može? Po mome shvatanju, pravni osnov koji ima pravo prvenstva je svakako multilateralni sporazum između država, koji može biti i u formi međunarodne konvencije.¹⁸ Zatim slijede bilateralni ugovori između država, koji ne smiju sadržavati odredbe koje su u suprotnosti sa osnovnim načelima i ciljevima multilateralnoga sporazuma (ukoliko pretpostavimo da su države, koje žele pristupiti usvajanju bilateralnoga ugovora, potpisnice multilateralnoga sporazuma). Na trećem mjestu po svojevrsnoj hijerarhiji je svakako unutrašnji pravni propis jedne države, a to je poglavito zakon o izručenju ili zakon o krivičnome postupku ili zakon o pružanju međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. U prilog ovoj tvrdnji ide i činjenica da tekst zakona vrlo često, na više mjesta, kada regulira pitanje izručenja, sadrži odredbu: ukoliko se (bilateralnim) ugovorom drukčije ne odredi *ili* ukoliko ugovor drukčije ne predviđa.

¹⁸ Međutim, ukoliko izvršimo analizu ranije usvojenih međunarodnih konvencija, uvidjećemo da tekstovi konvencija uglavnom predviđaju bilateralne ugovore između država kao najstariji pravni osnov za izručenje. Danas je, bar na evropskome tlu, situacija znatno drukčija glede hijerarhije pravnoga osnova. Teži se, zapravo, da bilateralni ugovori ne smiju sadržavati norme koje su *in contrario* sa međunarodnom konvencijom. Primjer tomu je Evropska konvencija o izručenju iz 1957. god., usvojena u Strasbourgu, u okviru Vijeća Evrope.

Kao ilustrativni primjer ranije usvojenih međunarodnih konvencija koje sadrže ili predviđaju izručenje za određena međunarodna krivična djela čije elemente reguliraju, jeste Konvencija o sprečavanju krivotvorenja novca iz 1929. god., koja predviđa da osobe optužene za djela predviđena Konvencijom podliježu izručenju, na osnovu ugovora koji su na snazi ili koje će država ubuduće zaključiti. Haška konvencija o suzbijanju protuzakonite otmice zrakoplova iz 1970. god. i Konvencija o suzbijanju protuzakonitih akata usmjerenih protiv sigurnosti civilnoga zrakoplovstva iz Montreala 1971. god., sadrže princip: ili kazniti krivca ili ga izručiti ukoliko postoji ugovor o izručenju. Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. god. ide još i dalje kada u članu VII navodi da "strane ugovornice preuzimaju obavezu da će [...] dopustiti izručenje, saglasno svom zakonodavstvu i postojećim međunarodnim ugovorima." Ovo je primjer da jedna međunarodna konvencija kod izručenja spominje značaj unutrašnjih pravnih propisa jedne države.

Rješavajući dileme predmetnoga znanstvenoga problema, moramo kazati da vrlo mali broj država u svijetu izručuje svoje vlastite državljane drugoj državi. U Bosni i Hercegovini, kao dodatni problem, ističe se i činjenica dvojnoga državljanstva, jer određeni broj, koji je prema dostupnim pokazateljima jako teško precizno odrediti, bosanskohercegovačkih Hrvata i bosanskohercegovačkih Srba imaju i državljanstvo susjednih država: Republike Hrvatske i Republike Srbije. Bilo je situacija da “prebjegom” u navedene susjedne države Bosne i Hercegovine, osoba bude nedostupna bosanskohercegovačkim pravosudnim institucijama, upravo zbog dvojnoga državljanstva. Za ilustrativan primjer možemo navesti predmet *Ante Jelavića* koji je, nakon što ga je Pretresno vijeće Odjela za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju Suda Bosne i Hercegovine 2005. nepravomoćno osudilo na devet i po godina zatvorske kazne, i nakon što je Apelaciono vijeće Suda Bosne i Hercegovine poništilo prvostepenu presudu, te prije nego što će biti izrečena presuda u obnovljenome krivičnome postupku, prebjegao u Republiku Hrvatsku. Iako su institucije vlasti tražile izručenje Ante Jelavića Bosni i Hercegovini, to se, za vrijeme pisanja ovoga rada, još uvijek nije desilo, jer Ante Jelavić ima državljanstvo Republike Hrvatske, koja nema praksu izručivanja svojih državljana.¹⁹ U istome zakonskome duhu je i Glava 32. Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije koji, kao prvi uvjet za izručenje, navodi da se *domaći državljani ne izdaju stranoj državi (ali je to moguće međunarodnom krivičnom sudu)*. Glede Bosne i Hercegovine, postoji Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima,²⁰ koji u članu 34. taksativno nabraja zakonske pretpostavke za izručenje, a kao prva od njih je *da osoba čije se izručenje traži nije državljanin Bosne i Hercegovine*.

No, navedimo i obrnutu situaciju, *ie* kada se osoba, čije izručenje traži susjedna država radi izvršenja osuđujuće presude, nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine. Dana 14. maja 2009. Sud Bosne i Hercegovine, na osnovu Interpolove potjernice, određuje pritvor Branimiru Glavašu, te prihvata činjenicu da je Branimir Glavaš 22. oktobra 2008. na zakonit

¹⁹ Prema članu 32. važećega Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima Republike Hrvatske, hrvatski državljanin ne može biti izručen radi krivičnoga progona ili izvršenja kazne zatvora stranoj državi, niti kao osuđenik može biti premješten iz Republike Hrvatske u stranu državu radi izdržavanja kazne zatvora. (Narodne novine Republike Hrvatske, broj 178/04).

²⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 53/09.

način stekao državljanstvo Bosne i Hercegovine, ali je zaključio da je upis u državljanstvo zatražen sa očiglednom namjerom izbjegavanja procesuiranja i eventualnih posljedica osude za krivično djelo ratnoga zločina. Sud je iznio stanovište da se *“ekstradicioni pojam državljanstva mora tumačiti tako da se pravo na državljanstvo ne smije svjesno i namjerno koristiti u cilju sticanja ili zaštite neprava.”*²¹ Sud u svojoj odluci, pored ostalog, navodi i da se *“između ustavnog cilja i svrhe državljanstva i vršenja pravde kao fundamentalnog principa moderne države mora biti uspostavljena ravnoteža da bi se osigurao pravni poredak na najboljim pravnim standardima.”*²² Sud, također, navodi da u specifičnom kontekstu država u okruženju *“kruto tumačenje pojma državljanstva očigledno podrija pravni poredak i ugrožava pravdu.”*²³ No, sutradan, dana 15. maja 2009. Sud je uvažio žalbu branitelja Branimira Glavaša i donosi rješenje kojim se pritvor ukida i isti pušta na slobodu.

Dana 23. juna 2009. Vanraspravno vijeće Suda Bosne i Hercegovine donosi odluku kojom se odbija molba Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske o izručenju Branimira Glavaša pravosudnim tijelima ove države.²⁴ Sud Bosne i Hercegovine zaključuje da Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine isključuje mogućnost izručenja bosanskohercegovačkih državljana, te da takva obaveza za Bosnu i Hercegovinu nije predviđena bilo kojim međunarodnim pravnim aktima. Sud nije prihvatio mišljenje sudije za prethodni postupak koji je smatrao da postoje pretpostavke za izručenje, pozivajući se na međunarodno običajno pravo, međunarodne konvencije koje obavezuju države potpisnice na suradnju u istragama vezanim za ratne zločine i interese pravde.²⁵ Branimir Glavaš ostat će tako na slobodi do 28.

²¹ Sud Bosne i Hercegovine, sudija za prethodni postupak, Rješenje o određivanju pritvora u predmetu Branimir Glavaš, broj predmeta: Ex-21/09, Sarajevo, 14. maj 2009. god., str. 3.

²² Isto.

²³ Isto. Identičan stav sudija za prethodni postupak Suda Bosne i Hercegovine imao je i kada je nakon provedenih izviđajnih radnji dana 12. juna 2009. god. sačinio mišljenje u kojem je zaključio da su ispunjene pretpostavke da se potraživani Branimir Glavaš izruči Republici Hrvatskoj.

²⁴ Sud Bosne i Hercegovine, Vanraspravno vijeće, Postupak za izručenje potraživanog Branimira Glavaša, Rješenje, broj predmeta: KV-70/09, 23. juni 2009. godine.

²⁵ Izvod iz Obrazloženja Rješenja Vanraspravnoga vijeća u postupku za izručenje potraživanog Branimira Glavaša, broj: KV-70/09 od 23. juna 2009: Sudija za prethodni

postupak ovog suda, postupajući po molbi za izručenje Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, broj 514-05-01-01-09-16 od 01.06.2009. godine, nakon provedenih izviđajnih radnji, dana 12.06.2009. godine sačinio je mišljenje u kome se ističe kako je upis u državljanstvo potraživanog Branimira Glavaša ostvaren po osnovu porijekla roditelja, odnosno da se u konkretnom slučaju radi o pravu koje je ustanovljeno u legitimne ciljeve. Nadalje, sudija za prethodni postupak u svom mišljenju ističe da je kod potraživanog Branimira Glavaša u vrijeme sticanja državljanstva BiH postojala očigledna namjera da na taj način izbjegne procesuiranje i posljedice eventualne osude za krivično djelo ratnog zločina u Republici Hrvatskoj. Polazeći od ovakvog zaključka, a smatrajući kako zakonodavac prilikom donošenja Zakona o krivičnom postupku BiH i utvrđivanja predujeta za ekstradiciju, nije imao namjeru da odredba člana iz 415. ZKP BiH bude sredstvo za opstruiranje pravde, sudija za prethodni postupak je zaključio da su ispunjene pretpostavke da se potraživani Branimir Glavaš izruči Republici Hrvatskoj.

Polazeći od relevantnih činjenica koje je sudija za prethodni postupak utvrdio provođenjem izviđajnih radnji, te imajući u vidu odredbu iz člana 415. stav 1. ZKP BiH, kao i imajući u vidu član 6. Evropske Konvencije o ekstradiciji, Sud je donio odluku kao u dispozitivu iz sljedećih razloga:

Ključna okolnost u vezi sa donošenjem predmetne odluke se ogleda u činjenici, kako, odnosno, na koji način treba tumačiti okolnosti koje se tiču državljanstva Bosne i Hercegovine, a koje posjeduje potraživani Branimir Glavaš.

Odredba iz člana 415. stav 1. tačka a) ZKP BiH, definiše kako se ne može izručiti lice koje ima bosanskohercegovačko državljanstvo. U tom smislu, ne navodi se niti jedan izuzetak koji bi eventualno imao veze sa načinom, odnosno uvjetima pod kojima je potraživano lice steklo bosanskohercegovačko državljanstvo, što nije u suprotnosti sa članom 6. Evropske konvencije o ekstradiciji, koji u tački a) navodi da svaka strana ugovornica može da odbije da izruči svoje državljane.

Pravilo 161. koje je navedeno u kodifikaciji Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, pod nazivom "Običajno međunarodno humanitarno pravo, Tom I: Pravila", definiše kako postoji obaveza država da sarađuju u vezi sa procesuiranjem ratnih zločinaca, i to između ostalog na način da se sarađuje u pitanju ekstradicije ili da država koja odbije izručenje, pokrene ili nastavi postupak protiv potraživanog lica, kao i da bi se u slučajevima ekstradicije osumnjičenih za ratne zločine trebali propisati uvjeti, a sve u skladu sa pravilom 158.

Ostali dokumenti koje je naveo sudija za prethodni postupak u svom mišljenju (I Dopunski protokol i Drugi protokol uz Haške konvencije za zaštitu kulturnih dobara, dvije rezolucije koje je Komisija za ljudska prava UN-a usvojila jednoglasno broj 3 (XXI) i 1988/47, također definišu potrebu da države sarađuju u cilju procesuiranja lica odgovornih za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti; ali oni ipak ne nameću obavezu izručivanja vlastitih državljana.

Polazeći od iznesenih navoda, odnosno od činjenica: (1) da potraživani Branimir Glavaš posjeduje državljanstvo Bosne i Hercegovine; (2) da član 415. stav 1. tačka a) ZKP BiH eksplicitno isključuje mogućnost izručivanja bosanskohercegovačkih državljana; (3) da iz bilo kojeg ugovora ili konvencije čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, niti iz →

septembra 2010. kada su ga policijski organi Bosne i Hercegovine uhitili u mjestu Drinovci, općina Grude. Naime, Sud Bosne i Hercegovine, nakon održane sjednice, postupajući po molbi Ministarstva pravde Republike Hrvatske za preuzimanje izvršenja kazne zatvora osuđenog Branimira Glavaša od 24. augusta 2010. godine, donio je i otpremio presudu kojom je Branimir Glavaš proglašen krivim za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka a) i c) u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.²⁶ U skladu sa navedenim, Sud je Branimiru Glavašu izrekao kaznu zatvora u trajanju od osam godina. Istovremeno, Sud je optuženom odredio pritvor koji može trajati najduže devet mjeseci ili do nove odluke Suda.²⁷ Osuđeni Branimir Glavaš pravosnažnom presudom Županijskog suda u Zagrebu od 8. maja 2009. godine, proglašen je krivim za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 120. stav 1. Osnovnog kaznenog zakona Republike Hrvatske, te osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam godina.²⁸ Zbog nedostupnosti osuđenog Glavaša pravosudnim organima Republike Hrvatske, odnosno njegovog prese-ljenja u Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo pravde Republike Hrvatske uputilo je molbu za preuzimanje izvršenja kazne zatvora, u skladu sa Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine i u skladu sa dvostranim Sporazumom o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, zaključenoga između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske.²⁹

Izručenje domaćih državljana međunarodnim sudovima i tribunalima (Međunarodnome krivičnome sudu i Međunarodnome krivičnome

---

međunarodnog običajnog prava, ne proizilazi obaveza da Bosna i Hercegovina, u konkretnom slučaju izruči svog državljanina Republici Hrvatskoj; Sud je postupio na jedini mogući način i odbio zahtjev za izručenje potraživanog Branimira Glavaša.

²⁶ Branimir Glavaš osuđen na osam godina zatvora, Arhiva vijesti, Sud Bosne i Hercegovine, 29. septembar 2010: <http://www.sudbih.gov.ba/?id=1787&jezik=b>

²⁷ Isto.

²⁸ Isto.

²⁹ Sud Bosne i Hercegovine, u ovome predmetu, nije primijenio institut izručenja, nego institut međudržavnoga priznavanja i izvršavanja sudskih odluka i naloga u krivičnim stvarima. Ovo je jedan od prvih predmeta koji su riješeni temeljem dvostranoga Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o međusobnom priznavanju i izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima.

tribunalu za bivšu Jugoslaviju) je sasvim drukčiji pravni odnos, odnosno radi se o izručenju *sui generis*³⁰. Sud Bosne i Hercegovine navodi da “postoji obaveza država regiona da isporučuju osumnjičene za ratne zločine Haškom tribunalu, koji je uspostavljen na nivou Ujedinjenih nacija i kao takav treba biti tumačen kao opšteprihvaćena vrijednost i pravni princip.”³¹ Primjerice, Republika Hrvatska, u ovim pravnim stvarima, primjenjuje vlastiti **Zakon o primjeni Statuta Međunarodnoga krivičnog suda i progona za krivična djela protiv Međunarodnoga ratnog i humanitarnog prava iz 2003.** i Ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim krivičnim sudom iz 1996. godine. Bosna i Hercegovina, također, primjenjuje Zakon o primjeni Rimskoga statuta Međunarodnoga krivičnog suda i suradnji s Međunarodnim krivičnim sudom³² kao i Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od strane Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred Sudom Bosne i Hercegovine³³.

No, upoznajmo se i sa smetnjama izručenju, koje su identične u skoro svim evropskim državama (ne aludirajući samo na države Evropske unije negoli na države koje geografski pripadaju evropskome kontinentu). Smetnje izručenju višestruke su naravi i podijeljene temeljem više kriterija: (1) u odnosu na izvršitelja međunarodnoga zločina: državljanstvo zamoljene države je smetnja s obzirom na naprijed navedenu činjenicu;³⁴ (2) u odnosu na krivično djelo: izručenje se predviđa jedino za teška krivična djela³⁵ (najčešće za međunarodne zločine) i

³⁰ U vrijeme pisanja ovoga rada, Međunarodni krivični sud nije uputio niti jedan zahtjev za izručenje osobe, državljanina jedne od država u regionu.

³¹ Sud Bosne i Hercegovine, sudija za prethodni postupak, Rješenje o određivanju pritvora u predmetu Branimir Glavaš, broj predmeta: Ex-21/09, Sarajevo, 14. maj 2009., str. 3.

³² Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 84/09.

³³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 61/04, 46/06, 53/06, 76/06.

³⁴ Francuska je odbila izručiti filmskoga redatelja Romana Polanskog Sjedinjenim Američkim Državama, jer Francuska ne izručuje svoje državljane. Kasnije i Švicarska Konfederacija odbija izručiti Romana Polanskog Sjedinjenim Američkim Državama, ovoga puta zbog, kako je izjavila švicarska ministrica pravosuđa Eveline Widmer-Schlumpf, nacionalnih interesa Švicarske Konfederacije.

³⁵ Izručenje se ne može zahtijevati, niti se postupak može provoditi za lakša krivična djela. O tome koja su to lakša, a koja teška krivična djela postoji nekoliko kriterija

ako djelo nije izvršeno na teritoriju zamoljene države. Izručenje je isključeno za politička krivična djela (za koja postoji pravni institut *azila*), dok politički značaj djela prosuđuje zamoljena država.³⁶ Mora se naznačiti da je članom 1. Dodatnoga protokola o izručenju od 15. oktobra 1975. utvrđeno da se zločin genocida, zločini protiv čovječnosti, ratni zločini (teška kršenja Ženevskih konvencija) kao i zločini protiv mira, neće smatrati političkim krivičnim djelima, te se za ova djela izručenje odobrava. Zamoljena država će zasigurno odbiti zahtjev za izručenje ukoliko je država podnijela zahtjev za izručenje osobe kako bi joj se na njezinoj teritoriji sudilo, a što je posljedica diskriminacije po osnovu rase, religije, državljanstva ili političkoga mišljenja; (3) u odnosu na krivičnu sankciju: smrtna kazna u pravnome sistemu države moliteljice izručenja može značiti ograničenje ili odbijanje izručenja osobe. Ukoliko je za krivično djelo, za koje se traži izručenje, u državi moliteljici predviđena smrtna kazna, nerijetko će se zahtijevati da država, koja traži izručenje, bude spremna dati određene garancije da se takva kazna neće izreći.³⁷ Također, ukoliko je u državi moliteljici izručenja predviđena amnestija za predmetno krivično djelo, izručenje će se, ukoliko se poštuju međunarodni standardi, također odbiti,³⁸ (4) u odnosu na krivični postupak: da bi se zadovoljilo pravno načelo *ne bis in*

ocjene. Najpoznatiji i svakako najviše korišten je vrsta krivičnopravne sankcije koja je predviđena za određeno krivično djelo, visina zakonom zapriječene kazne zatvora za određeno krivično djelo, posljedice (razmjera, djelovanje, ozbiljnost, zastupljenost) izvršenja krivičnoga djela, da li se radi o međunarodnome zločinu ili ne, da li je za određeno krivično djelo predviđena univerzalna nadležnost u procesuiranju, *etc.*

³⁶ Izuzetak od pravila da politički značaj djela prosuđuje zamoljena država je dat u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948., koja u članu VII navodi: "genocid i ostala djela navedena u članu III neće se smatrati, u pogledu izručenja, kao politička krivična djela." Pošto ova Konvencija sadrži obligatorne norme koje se nikako ne mogu derogirati, odnosno mijenjati ili ograničavati, to se niti jednim zakonom ili bilateralnim ugovorom ne smije predvidjeti da pojedinac za zločin genocida traži azil, odnosno da se priječi izručenje (ukoliko ne postoje smetnje izručenju).

³⁷ Načelno, države članice Evropske unije, odnosno Vijeća Evrope usvojile su određene standarde glede postupka izručenja. Ovo se odnosi i na smrtnu kaznu. Protokol 6. na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda priječi postojanje smrtno kazne u nacionalnim krivičnim zakonodavstvima država članica Vijeća Evrope, odnosno zahtijeva njezinu potpunu aboliciju. I Evropska unija zahtijeva od svojih budućih članica da aboliraju smrtnu kaznu u svojim nacionalnim propisima. Pogledati i član 11. Evropske konvencije o izručenju iz 1957. godine.

³⁸ U tom smislu, član 2. Dopunskog protokola o izručenju iz 1975. godine.

idem u državi moliteljici i zamoljenoj državi ne smiju se uporedno voditi sudski postupci, odnosno istražne radnje u istome predmetu, odnosno u stvarima istoga činjeničnoga i pravnoga stanja i, dakako, protiv istih osoba. Kako moderni pravni sistemi država Evropskoga kontinenta ne dozvoljavaju suđenje i donošenje presude u odsutnosti optužene osobe, izručenje će biti prijeporno prema državi moliteljici, koja je već donijela osuđujuću presudu *in absentia*.³⁹

Temeljem Evropske konvencije o izručenju, koju je ratificirala i Bosna i Hercegovina, načelo identične norme mora biti primijenjeno u ovome postupku koji predstavlja jedan od najčešćih oblika međunarodnokrivичne saradnje među državama. Načelo identične norme kazuje da je potrebno imati dvostruku kažnjivost, *ie*, djelo za koje se traži izručenje mora biti kažnjivo i u državi moliteljici i u zamoljenoj državi. Nadalje, postupak izručenja pokreće država moliteljica, upućivanjem zahtjeva o izručenju, dok se postupak izručenja provodi, prema nacionalnim pravnim aktima, od strane države od koje se traži izručenje. U ovome dijelu se traži da nacionalni propisi zamoljene države ne smiju biti u suprotnosti sa Konvencijom. Glede pravne prirode postupka izručenja, razmatranje zahtjeva za izručenje i donošenje konačne odluke vrše sudska tijela vlasti zamoljene države, što je pretežita praksa u državama Evropske unije, zatim postupak izručenja može biti isključivo administrativni (preko organa uprave), te mješoviti sudsko – administrativni postupak.⁴⁰

Zakonska i međunarodnougovorna rješenja Bosne i Hercegovine glede izručenja

U Bosni i Hercegovini, državni Zakon o krivičnom postupku ne sadrži odredbe o izručenju, odnosno odredbe o pružanju međunarodne krivičnopravne pomoći. Ova materija je u potpunosti regulirana relativno novim zakonskim rješenjem iz 2009. u Zakonu o međunarodnoj

³⁹ Prema članu 3. Drugog dopunskog protokola o izručenju iz 1978. godine, zamoljena država ima pravo odbiti izručiti osobu osuđenu u odsutnosti, ako po njezinome mišljenju, postupak u okviru kojega je izrečena takva presuda ne udovoljava minimalnim pravnim standardima.

⁴⁰ Republika Srbija preko svojih državnih organa podnijela je zahtjev za privremeno uhićenje, a kasnije i zamolnicu za izručenje Ejupa Ganića Velikoj Britaniji. Republika Srbija je pokrenula upravni postupak, dok je Velika Britanija pokrenula, temeljem zamolnice Republike Srbije, sudski postupak izručenja.

pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. S danom stupanja na snagu ovoga Zakona, prestale su važiti odredbe iz poglavlja XXX i XXXI Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Nadalje, u članu 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima navodi se da se *ovim Zakonom uređuju način i postupak pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno, ili ako međunarodni ugovor ne postoji*. Ovim je kazano da su međunarodni ugovori u ovim stvarima stariji, odnosno imaju veću pravnu snagu negoli unutrašnja zakonska rješenja država. U praksi to znači da su već spomenuti ugovori o pružanju međunarodne pomoći u krivičnim stvarima koje je Bosna i Hercegovina zaključila sa Republikom Hrvatskom i Republikom Srbijom⁴¹ stariji od navedenoga Zakona i da oni imaju pravo prvenstva u primjeni naspram državnih zakona. Postoji presumpcija da dvostrani ugovori poštivaju usvojene međunarodne standarde i pravna rješenja, te da su u suglasju sa Evropskom konvencijom o izručenju iz 1957. godine.

Zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć podnosi se u obliku zamolnice.⁴² Zamolnice domaćih pravosudnih tijela za međunarodnu pravnu pomoć dostavljaju se stranim pravosudnim tijelima putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine,⁴³ [koje je jedino nadležno za

⁴¹ Bosna i Hercegovina je sa Republikom Crnom Gorom 9. jula 2010. potpisala dva bilateralna ugovora: Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima i Ugovor o međunarodnoj pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima. Do sada je ova materija bila regulirana u ugovorima između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore. Međutim, kako temeljem člana 60. Ustavne povelje Državne zajednice Srbije i Crne Gore, Republika Srbija predstavlja državu sljednicu države prethodnice i kako Republika Srbija nastavlja državni kontinuitet, a kako, s druge strane, Republika Crna Gora 2006. postaje potpuno nova država u međunarodnim općenjima, to je sa ovom državom bilo potrebno zaključiti potpuno nove međudržavne ugovore.

⁴² Član 3, stav 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 53/09. Zamolnica, prema članu 3, stav 4, ovoga Zakona, mora *inter alia* sadržavati: pravnu osnovu za pružanje međunarodne pravne pomoći; tačan opis radnje međunarodne pravne pomoći koja se traži i razlog za podnošenje zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć; zakonski naziv krivičnoga djela i kratak činjenični opis; precizne osobne podatke i državljanstvo osobe za koju se traži međunarodna pravna pomoć i njezino svojstvo u postupku.

⁴³ U prvim izmjenama Sporazuma između Vlade Republike Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, potpisanome u Splitu dana 26. februara 1996. →

međunarodno komuniciranje u ovim stvarima]. Na isti se način domaćim pravosudnim tijelima dostavljaju zamolnice stranih pravosudnih tijela za međunarodnu pravnu pomoć.⁴⁴ Međutim, ukoliko postoji dvostrani međunarodni ugovor i ukoliko je takvo što i predviđeno njime, tada domaće pravosudno tijelo može dostaviti zamolnicu izravno stranom pravosudnom tijelu⁴⁵, bez posredovanja Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.⁴⁶ Ukoliko je takvo što predviđeno međunarodnim ugovorom,⁴⁷ u hitnim slučajevima, i u krivičnim stvarima, zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć mogu se dostavljati i primati posredstvom Međunarodne organizacije kriminalističke policije - Interpola⁴⁸. Međutim, kada međunarodni ugovor nije zaključen [sa određenom državom], kao i kada je međunarodnim ugovorom izričito predviđen diplomatski put komunikacije,⁴⁹ Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine dostavlja

---

godine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" – Međunarodni ugovori, broj 1/96), koje su učinjene 17. juna 2002. u Sarajevu, i čiji je zvanični naziv od tog datuma *Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima* i koji se zvanično počeo primjenjivati tri godine kasnije ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", Međunarodni ugovori, broj 11/2005), predviđeno je da komunikacija u ovim stvarima ide preko Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine, a ne preko Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

⁴⁴ Član 4, stav 1, Zakona.

⁴⁵ Član 4, stav 2, Zakona.

⁴⁶ U tom smislu, član 5, stav 2, Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", Međunarodni ugovori, broj 11/2005) utvrđuje: "Zamolnicu podnosi sud ili drugi nadležni organ države ugovornice kojoj je pravna pomoć potrebna [...] i upućuje je nadležnom sudu ili drugom nadležnom organu države ugovornice od koje se traži pravna pomoć [...]." Nadalje, Sporazum između Vlade Republike Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima iz 1996. ne spominje pravosudne organe, nego sadrži jedan opći termin "nadležni organ".

⁴⁷ Član 2. Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima (Prvobitni ugovor sačinjen je u Sarajevu dana 24. februara 2005. god., dok su prve izmjene i dopune Ugovora sačinjene u Beogradu dana 26. februara 2010. god.). Također, u istome duhu, član 4, stav 3, Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima.

⁴⁸ Član 4, stav 3, Zakona.

⁴⁹ Postoje predviđene pravne mogućnosti diplomatskoga i konzularnoga komuni- →

i prima zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć posredstvom Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine⁵⁰. O dopuštenosti i načinu izvršenja radnje međunarodne pravne pomoći koja je predmetom zamolnice stranog pravosudnog tijela odlučuje nadležno domaće pravosudno tijelo prema domaćim propisima⁵¹, koje će bez odgode postupiti po zamolnici.⁵² Međutim, u hitnim slučajevima nadležni organi država ugovornica mogu podnijeti zahtjev za privremeno pritvaranje prije podnošenja zamolnice. Prema Ugovoru između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, predviđa se da takav zahtjev nužno mora sadržavati “1) podatke potrebne za utvrđivanje istovjetnosti lica za koja će biti zahtijevano ustupanje krivičnog gonjenja, 2) činjenični opis i pravnu kvalifikaciju djela, 3) izjavu o postojanju sudske odluke ili optužnog akta, 4) izjavu da će biti podnesena zamolnica.”⁵³ Radi se o kumulativnim elementima koji moraju biti ispunjeni i navedeni u zahtjevu prije upućivanja zamolnice.

Ovakva pravna mogućnost predviđena je i u Evropskoj konvenciji o izručenju iz 1957. godine.⁵⁴ U praksi, ovakvu mogućnost je nedavno

---

ciranja glede pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, u koje svakako spada i pitanje izručenja, i to u članu 2. Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, u kojem se, *inter alia*, navodi da, ukoliko postoje opravdani razlozi, redovno komuniciranje ne isključuje komuniciranje diplomatskim, odnosno konzularnim putem. Istovjetnu odredbu sadrži i član 4, stav 2, Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima.

⁵⁰ Član 4, stav 5, Zakona.

⁵¹ Član 6, stav 1, Zakona.

⁵² Član 6, stav 2, Zakona.

⁵³ Dodani član 40a, stav 2. (Zahtjev za pritvaranje prije podnošenja zamolnice).

⁵⁴ Član 16. Konvencije. U slučaju hitnosti, država moliteljica može tražiti uhićenje uz navođenje dokumenata koji će se poslati i nakane da se pošalje zahtjev za izručenje, te opisa osobe. Prekid privremenoga uhićenja može uslijediti ako država koja je uhitila osobu nakon 18 dana ne primi zahtjev za izručenje. Najduže vrijeme trajanja privremenoga uhićenja je, prema Konvenciji, 40 dana. No, puštanje na slobodu ne isključuje mogućnost ponovnoga uhićenja ako je primljen zahtjev za izručenje. Kada zamoljena država primi zahtjev za izručenje od države moliteljice, tada se, *in concreto*, na pritvor, počinjju primjenjivati odredbe unutrašnjega zakona zamoljene države. U →

iskoristila Republika Srbija, kada je zahtjevom, prije zamolnice o izručenju, zatražila od Velike Britanije privremeno uhićenje Ejupa Ganića. Policijski organi Velike Britanije odgovorili su na zahtjev Republike Srbije i uhitili Ejupa Ganića u zračnoj luci Heathrow u Londonu. Republika Srbija tek će kasnije uputiti zvaničnu zamolnicu Velikoj Britaniji za izručenje Ejupa Ganića. Gradski sud za prekršaje u Westminsteru (London) proveo je postupak izručenja prema Zakonu o izručenju iz 2003. god., i donio odluku u ovome predmetu 27. jula 2010. god., u kojoj je u paragrafu 43. utvrdio da se optuženi oslobađa.⁵⁵ Ovaj sud je tako odbio zahtjev Republike Srbije, koju je zastupalo britansko tužilaštvo, o izručenju Ejupa Ganića srbijanskim pravosudnim tijelima.⁵⁶ Naime, sudija Tim Workman je ustvrdio da je “*ovaj postupak pokrenut i da se koristi u političke svrhe, te da se kao takav svodi na zloupotrebu procesa pred ovim sudom.*”⁵⁷ Nadalje je ustvrdio da je uvjeren da izručenje nije dozvoljeno u skladu sa odjeljkom 81 (a) i (b) Zakona o izručenju Velike Britanije iz 2003. god., odnosno da se izručenje traži kako bi se protiv optuženog vodio postupak i kako bi se isti kaznio po osnovi rase, religije, nacionalnosti i političkog opredjeljenja.⁵⁸

Član 8. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine predviđa opseg, odnosno vrste međunarodne pomoći u krivičnim stvarima. Međunarodna pravna pomoć obuhvata opće i posebne oblike pravne pomoći, a u posebne oblike pravne pomoći

---

ovom smislu, valja napomenuti da Evropska konvencija o izručenju regulira “vanjsku” stranu postupka izručenja (postupanje sa zahtjevom države moliteljice, predmet i okvire odlučivanja, prateće mjere i pitanja), dok je postupak *in meritu* (razmatranje zahtjeva i donošenje odluke, odnosno “unutrašnja” strana postupka izručenja) reguliran nacionalnim/unutrašnjim pravnim propisima zamoljene države.

U tom smislu pogledati: Degan, Đ. V. & Pavišić, B. (2005), “Međunarodno kazneno pravo”, Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 351.

⁵⁵ Gradski sud za prekršaje u Westminsteru, *Vlada Republike Srbije vs. Ejup Ganić*, postupak za izručenje, Presuda, 27. juli 2010. god., paras 40 – 43.

⁵⁶ Pojedini teoretičari smatraju da Republika Srbija i Velika Britanija imaju naslijeđeni dvostrani ugovor koji pokriva pravnu materiju izručenja, kada je 1900. Kraljevina Srbija sklopila Ugovor o uzajamnom izdavanju krivaca sa Velikom Britanijom (Srpske Novine 350/1901).

⁵⁷ Gradski sud za prekršaje u Westminsteru, *Vlada Republike Srbije vs. Ejup Ganić*, postupak za izručenje, Presuda, 27. juli 2010. god., para 38.

⁵⁸ Gradski sud za prekršaje u Westminsteru, *Vlada Republike Srbije vs. Ejup Ganić*, postupak za izručenje, Presuda, 27. juli 2010. god., paras 39 – 41.

spadaju: izručenje osumnjičenika, okrivljenika i osuđenika; ustupanje i preuzimanje krivičnoga progona; i priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Nadležno pravosudno tijelo Bosne i Hercegovine (u većini slučajeva radi se o Sudu Bosne i Hercegovine) će odbiti zamolnicu za međunarodnu pravnu pomoć *ako bi udovoljenje zamolnici bilo suprotno pravnom poretku Bosne i Hercegovine ili bi moglo nanijeti štetu njenom suverenitetu ili sigurnosti; ako se zamolnica odnosi na djelo koje se smatra političkim krivičnim djelom ili djelom povezanim s političkim krivičnim djelom; ako se zamolnica odnosi na vojna krivična djela*⁵⁹. *Krivična djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, kao i pokušaji činjenja ovih krivičnih djela, te suučesništvo u počinjenju ovih krivičnih djela ne mogu biti osnovom za odbijanje zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć*⁶⁰. Nadalje, *nadležno domaće pravosudno tijelo odbit će zamolnicu za međunarodnu pravnu pomoć: ako je za isto krivično djelo okrivljenik iz materijalno-pravnih razloga oslobođen krivnje ili je protiv njega obustavljen postupak, ili ako je oslobođen od kazne, ili ako je sankcija izvršena ili se ne može izvršiti prema pravu države u kojoj je donesena presuda*; [ovom odredbom se poštuje pravno načelo: *ne bis in idem*] *ako se protiv okrivljenika u Bosni i Hercegovini vodi krivični postupak zbog istog krivičnog djela*, [također se poštuje istovjetno pravno načelo] *osim ako bi izvršenje zamolnice moglo dovesti do odluke o puštanju okrivljenika na slobodu*; [poštiva se ona pravna norma, odnosno pravno rješenje koje je povoljnije za okrivljenika] *ako bi krivični progon ili izvršenje sankcije prema domaćem zakonodavstvu bilo isključeno zbog zastare* [država se ovim zakonskim rješenjem poglavito bori za efikasnu zaštitu ljudskih prava osumnjičenika i okrivljenika, gdje Bosna i Hercegovina, *ex officio*, pazi je li nastupila zastara za krivično djelo u zamolnici].

Kada Bosna i Hercegovina nema zaključen dvostrani ili višestrani međunarodni ugovor u predmetnim stvarima, zamolnici za međunarodnu pravnu pomoć bit će udovoljeno jedino ukoliko postoji uzajamnost ili reciprocitet u istim postupcima pred pravosudnim institucijama druge države. U svim ostalim situacijama, svaka država je dužna postupati *bona fidae*.

⁵⁹ Član 9, stav 1, Zakona. U ovom smislu pogledati i član 4. Evropske konvencije o izručenju iz 1957. godine.

⁶⁰ Član 9, stav 2, Zakona.

Poglavlje III navedenoga Zakona sadrži odredbe o izručenju osumnjičenih, okrivljenih i osuđenih stranaca iz Bosne i Hercegovine. Član 32, stav 1. Zakona kaže se da se izručenje obavlja prema odredbama ovoga Zakona, ukoliko međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno. Međutim, po našem mišljenju, dio člana koji kaže “*ukoliko međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno*” ovdje je suvišan, posebno ako se ima u vidu činjenica da Evropska konvencija o izručenju, temeljem člana 22, utvrđuje da država potpisnica Konvencije (u ovom slučaju: Bosna i Hercegovina) provodi postupak izručenja prema unutrašnjim pravnim propisima (u ovom slučaju: Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine iz 2009. god.), dok se “vanjski” način izručenja regulira u bilateralnim ugovorima (u našem slučaju: sa Republikom Srbijom i Republikom Hrvatskom) koji moraju biti u skladu sa Evropskom konvencijom o izručenju iz 1957. godine.

Bosna i Hercegovina načelno dopušta izručenje stranca drugoj državi, temeljem člana 33. navedenoga Zakona, i to samo za krivična djela kažnjiva prema zakonima Bosne i Hercegovine (kao zamoljene države) i prema zakonima države moliteljice. Izručenje se, radi krivičnoga progona, dopušta samo za krivična djela za koja je, prema zakonodavstvu obje države, *predviđena kazna zatvora od najmanje jedne godine*. Ovo stoga što se izručenjem mogu tražiti osobe koje su počinile samo teška krivična djela, najčešće međunarodne zločine. Član 34. taksativno navodi pretpostavke za izručenje: *da osoba čije se izručenje traži nije državljanin Bosne i Hercegovine; da osoba čije se izručenje traži ne uživa pravo azila u Bosni i Hercegovini, odnosno da nije u postupku traženja azila u Bosni i Hercegovini u vrijeme podnošenja molbe za izručenje*; [institut azila u međunarodnome pravu se vezuje za politička krivična djela, odnosno međunarodne zločine i nije valjano primijeniti izručenje kod osobe koja traži azil u Bosni i Hercegovini, ili je postupak azila u toku. Postoji presumpcija da, ukoliko bi se azilantu odredilo izručenje, postupak koji bi se vodio protiv njega u državi moliteljici bi bio političke naravi sa provođenjem grubog kršenja ljudskih prava okrivljenika] *da djelo za koje se traži izručenje nije počinjeno na teritoriju Bosne i Hercegovine, protiv nje ili njezinog državljanina*; [u međunarodnome pravu, glede jurisdikcije, uvijek se daje prednost teritorijalnome principu, odnosno na čijoj je teritoriji bilo počinjenje krivičnoga djela] *da djelo za koje se traži izručenje predstavlja krivično djelo i po krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine i po zakonu države u kojoj je počinjeno*; [ukoliko određeno društveno ponašanje nije inkriminirano

u Bosni i Hercegovini, a u državi moliteljici jeste, u takvim situacijama organi Bosne i Hercegovine neće dopustiti izručenje] *da djelo za koje se traži izručenje nije političko ili vojno krivično djelo; da prema domaćem zakonu nije nastupila zastara krivičnog progona ili zastara izvršenja kazne prije nego što je stranac pritvoren ili u svojstvu osumnjičenika odnosno optuženika saslušan; da stranca čije se izručenje traži domaći sud već nije osudio za isto djelo ili ga za isto djelo pravomoćno oslobodio, osim ako se stječu uvjeti za ponavljanje krivičnog postupka, ili da protiv stranca za isto djelo nije pokrenut krivični postupak u Bosni i Hercegovini, a ako je pokrenut postupak zbog djela počinjenog prema državljaninu Bosne i Hercegovine; da je položeno osiguranje za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva oštećenika; da je utvrđen identitet osobe čije se izručenje traži; da ima dovoljno dokaza za sumnju da je stranac čije se izručenje traži počinio određeno krivično djelo ili da postoji pravomoćna osuđujuća presuda; i da se izručenje stranca ne traži radi: krivičnog progona ili kažnjavanja zbog njegove rase, spola, nacionalnog ili etničkog podrijetla, religijskog uvjerenja ili političkih stavova, kao i da se izručenje ne traži za krivično djelo s propisanom smrtnom kaznom prema zakonu države koja traži izručenje, osim ako država koja traži izručenje da jamstva da neće izreći ili izvršiti smrtnu kaznu.* [Bosna i Hercegovina, promatrajući situaciju *de jure*, pazi da se ljudska prava svakom okrivljeniku imaju poštovati. Bosna i Hercegovina neće izručiti okrivljenika, osumnjičenika ili osuđenika državi ukoliko je u njezinome krivičnome zakonu predviđeno izvršenje smrtne kazne. Protokol 6. iz 1983. god. koji se odnosi na aboliciju smrtne kazne i koji je donijet na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda iz 1950. god., zabranjuje zakonsko predviđanje, izricanje i izvršavanje smrtne kazne bilo kojim načinom i sredstvima, za bilo koja krivična djela, uključujući i za najteže međunarodne zločine. Bosna i Hercegovina je prihvatila ovaj Protokol i ima međunarodnu obavezu za njegovo potpuno provođenje.

Organi koji su uključeni u postupak izručenja jesu organi Bosne i Hercegovine: Tužilaštvo i Sud Bosne i Hercegovine i Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, odnosno Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, ukoliko se postupak primanja zamolnice i komuniciranja između države moliteljice i zamoljene države vrši diplomatskim putem. U ovom postupku ne učestvuju, odnosno postupak izručenja ne mogu provoditi entitetski, kantonalni/okružni i općinski/osnovni pravosudni organi, kao i izvršna vlast nižih nivoa u Bosni i Hercegovini. Mada entitetski zakoni o krivičnim postupcima i Zakon o krivičnom postupku

Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine imaju odredbe o međunarodnoj pravnoj pomoći, ipak se radi o pitanju međunarodne pomoći, a kada je u pitanju vanjsko komuniciranje, pravo za to imaju isključivo institucije Bosne i Hercegovine. Dodatno, postupak izručenja provodi se prema unutrašnjem zakonu Bosne i Hercegovine, odnosno prema Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

Poglavito, sve države provode postupak izručenja prema odredbama svojega nacionalnoga zakona o izručenju. Velika Britanija, kako je ranije u tekstu navedeno, u predmetu *Ejup Ganić*, provodi postupak izručenja prema svome nacionalnome zakonu, koji je pokrenula Republika Srbija, upućivanjem zamolnice za izručenje. Također, Španija je provela postupak izručenja prema svomemu nacionalnome zakonu u predmetu *Veselin Vlahović aka Batko*. U ovome predmetu tri su susjedne države zahtijevale njegovo izručenje svojim pravosudnim vlastima: Bosna i Hercegovina, Republika Srbija i Republika Crna Gora. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je Veselina Vlahovića osumnjičilo da je od 1992. do 1995. godine sudjelovao u ratnim zločinima protiv civilnoga stanovništva u sarajevskom naselju Grbavica i za njim je, na zahtjev Tužilaštva Bosne i Hercegovine, raspisana potjernica u oktobru 2008. godine. Državno tužilaštvo ga sumnjiči za 54 krivičnopravne radnje počinjene nad civilima Bošnjacima i Hrvatima na Grbavici, uključujući ubistva, mučenja, prisilne nestanke i silovanja. Veselin Vlahović je još u junu 2001. god. pobjegao iz zatvora u Crnoj Gori gdje je služio kaznu zbog razbojništva i nasilnog ponašanja. Pravosudni organi Bosne i Hercegovine su tražili njegovo izručenje upućivanjem zamolnice državnim organima Republike Crne Gore, međutim, svaka zamolnica je morala biti odbijena, jer crnogorski propisi ne dozvoljavaju izručenje njihovih državljana drugim državama.⁶¹

Gledajući s pozicije međunarodnoga prava, možemo kazati da Bosna i Hercegovina ima prednost, jer se radi i o njezinome državljaninu koji je u vrijeme međunarodnoga oružanoga sukoba u Bosni i Hercegovini optužen za činjenje međunarodnih zločina na teritoriju Bosne i Hercegovine. Gledajući težinu krivičnih djela za koje se tražilo izručenje (ratni zločin protiv civilnoga stanovništva), prednost u ovome

⁶¹ Španske vlasti su Veselina Vlahovića Batka izručile pravosudnim tijelima Bosne i Hercegovine dana 26. augusta 2010. godine. Sud Bosne i Hercegovine već narednoga dana, 27. augusta 2010. godine, donosi rješenje kojim se imenovanom određuje jednomjesečni pritvor koji je istekom ovog perioda produžen.

svakako je data Bosni i Hercegovini.⁶² Prema članu 49, stavu 1, Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, *ako dvije ili više država istovremeno traže izručenje neke osobe zbog istog ili različitih djela, ministar pravde Bosne i Hercegovine će, prilikom donošenja odluke, uzeti u obzir sve okolnosti, a prije svega težinu krivičnih djela, mjesto počinjenja, redoslijed podnošenja zahtjeva, državljanstvo tražene osobe, mogućnost bolje socijalne rehabilitacije i mogućnost izručenja trećoj državi*. Istovjetno, prema članu 17. Evropske konvencije o izručenju, ako više država zahtijeva izručenje (u ovom slučaju Bosna i Hercegovina, Republika Srbija i Republika Crna Gora), zamoljena država (u ovom slučaju Španija) će donijeti odluku povodom tih zahtjeva uzimajući u obzir sve okolnosti, a naročito s obzirom na težinu i mjesto počinjenja krivičnih djela, vrijeme dostave zahtjeva, državljanstvo osobe koja se traži, te mogućnost daljnjeg izručenja drugoj državi.⁶³

Institut Evropskog uhidbenog naloga

Efikasno rješavanje najvećih slabosti trenutalnoga sistema međunarodnoga pružanja pravne pomoći u krivičnim stvarima možemo vidjeti u izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine, čime bi se u naš krivičnopravni

⁶² Špansko pravosuđe je odlučilo dati prioritet potraživanoga Bosni i Hercegovini upravo iz razloga što se radi o specijalnom slučaju, pa je španski sudac pri donošenju svoje odluke uzeo u obzir specifičnost situacije i težine krivičnih djela počinjenih od potraživanog u Bosni i Hercegovini, te je tako odlučio da prvo potraživanog izruči Bosni i Hercegovini, a nakon što se okonča sudski postupak pred organima bosanskohercegovačkoga pravosuđa i kada potraživani odsluži izrečenu kaznu u Bosni i Hercegovini, tek tada će da odsluži određenu zatvorsku kaznu u Kraljevini Španiji. (U tom smislu: Pismo bosanskohercegovačke ambasadorice Željane Zovko Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 23. avgusta 2010. god., u kojem ona informira Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine o izručenju Veselina Vlahovića Batka sudskoj vlasti Bosne i Hercegovine). Bitno je istaknuti da je u ovom predmetu napravljena svojevrsna inverzija. Naime, umjesto da se protiv potraživanoga prvo provede krivični postupak u Španiji za određena krivična djela koja je počinio na španskome teritoriju, pa tek onda izruči Bosni i Hercegovini, špansko pravosuđe potraživanoga je prvo izručilo Bosni i Hercegovini.

⁶³ No, u ovom predmetu se vodila i snažna diplomatska borba bosanskohercegovačke diplomacije, što može posvjedočiti i izvorni tekst objavljen u sarajevskom sedmičniku Slobodna Bosna pod nazivom *Veselin Vlahović Batko u Sarajevo stiže najkasnije za mjesec dana*, Slobodna Bosna, 29. juli 2010. god., str. 16-19.

sistem uveo institut Evropskoga uhidbenoga naloga.⁶⁴ Bosna i Hercegovina, kada bude počela sa otvaranjem poglavlja u okviru pregovora sa Evropskom unijom, s ciljem prijema Bosne i Hercegovine u članstvo u ovu međunarodnu organizaciju *sui generis*, moraće inkorporirati i ovaj procesnopravni institut. Naime, osnovna svrha Evropskoga uhidbenoga naloga je ubrzati sam proces izručenja, jer tradicionalni sistem izručenja, koji je još uvijek na snazi u Bosni i Hercegovini, uporno pokazuje (ukoliko pretpostavimo da postoji političkoppravna volja za izručenje) da je složen i dugotrajan. Prije 2002. (kada je Vijeće Evropske unije usvojilo Okvirnu odluku o Evropskom uhidbenom nalogu), posebnost Unije u smislu slobode kretanja robe, kapitala i ljudi, naglašavala je nedostatak tradicionalnoga sistema izručenja.

Prije usvajanja odluke o Evropskom uhidbenom nalogu, stepen djelotvornosti postupka izručenja u državama Evropske unije načelno je poboljšan Schengenskom konvencijom iz 1990. god., no još uvijek je ostao vrlo složen i objektivno spor i nedovoljno djelotvoran. Zbog toga su nastavljena nastojanja usmjerena ubrzavanju ovog postupka, što je donekle ostvareno usvajanjem dvije konvencije za teritorij Evropske unije. Evropska konvencija o pojednostavljenju postupka izručenja usvojena je 1995. god., dok je Evropska konvencija koja se odnosi na izručenje usvojena godinu dana kasnije, 1996. god.⁶⁵ Usvajanjem Okvirne odluke, odredbe Evropskoga uhidbenoga naloga zamijenile su odredbe Evropske konvencije o izručenju iz 1957. god., Evropske konvencije o suzbijanju terorizma iz 1978. godine, kao i prethodno navedene tri konvencije za teritorij Evropske unije (iz 1990. god., 1995. god. i 1996. godine).

Problem broja porasta zahtjeva za izručenjem osumnjičenih, optuženih i osuđenih osoba koje je jedna država članica upućivala drugoj, nije se mogao riješiti u tada postojećim pravnim okvirima. To su bili osnovni razlozi usvajanja navedene Okvirne odluke. Znajući da se radi o hitnome postupku saradnje, za koju nije potrebno postojanje bilateralnih ugovora među državama i za koju više nije potrebno Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine kao izvršni organ vlasti, nego se sve "predaje" sudskoj vlasti, odnosno pravosudnim institucijama, to

---

⁶⁴ Pogledati fusnotu 10.

⁶⁵ U ovom smislu: Degan, V.Đ. & Pavišić, B. (2005), "Međunarodno kazneno pravo", Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 355-357.

su i dodatni razlozi usvajanja ovoga instituta u pravne okvire Bosne i Hercegovine.

No, da bi se ovakvo nešto i postiglo, potrebno je ponajprije izmijeniti pravnu odredbu koja priječi izručenje vlastitoga državljanina drugoj državi, a to je prvenstveno član 34. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine, kao i ostale prepreke izručenju bosanskohercegovačkih državljanina drugim državama.⁶⁶ Naime, to bi onda značilo uvođenje načela automatizma u postupanju u ovoj oblasti, jer kada bi, primjerice, Sud Bosne i Hercegovine primio Evropski uhidbeni nalog od države članice Evropske unije u svrhe izručenja, ova institucija bi morala, po načelu automatizma, u hitnome postupku izručiti traženu osobu nadležnome sudu države moliteljice. No, s druge strane, ako Sud Bosne i Hercegovine, hipotetički promatrano, ne bi mogao/želio izručiti traženu osobu, tada bi na ovu instituciju pao teret krivičnoga gonjenja/procesuiranja, temeljem pravnoga načela *aut dedere aut punire (iudicare)*.

Potpuna i dosljedna primjena Evropskoga uhidbenoga naloga za svrhe izručenja u Bosni i Hercegovini, značio bi i veliki korak u borbi protiv politike nekažnjavanja počinitelja zločina protiv čovječnosti i međunarodnoga prava. Naime, kako se prvenstveno zločin genocida sudi prema univerzalnoj nadležnosti u međunarodnome pravu, to države članice Evropske unije mogu pokrenuti krivično gonjenje protiv osumnjičenih za izvršenje/pomaganje/javno poticanje na zločin genocida/zločine protiv čovječnosti/ratne zločine, a koji se nalaze na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Zaključak

Jedan od osnovnih ciljeva ovoga rada je svakako napraviti opći teorijski i praktični presjek izručenja kao oblika pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Također, intencija autora teksta je predočiti, u navedene svrhe, teorijsku analizu i praktična iskustva Bosne i Hercegovine glede predmetne problematike. Kroz ovu svojevrsnu znanstvenu raspravu, zaključci mogu biti izvedeni i glede implikacija tradicionalnoga sistema saradnje na Bosnu i Hercegovinu, te šta bi

⁶⁶ Uvođenje instituta Evropskoga uhidbenoga naloga u krivični sistem Bosne i Hercegovine zahtijevao bi i izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

značilo za Bosnu i Hercegovinu uvođenje naprednijega sistema saradnje u ovoj oblasti.

Imajući u vidu praksu država, što je jedan od izvora nauke međunarodnoga prava, kod izručenja se, nažalost u većini slučajeva, ne poštivaju u potpunosti uspostavljeni međunarodnopravni standardi u ovoj oblasti, nego se, uporedo sa ovim standardima, cijeni i jakost diplomacije odnosno države, organiziranost i jačina utjecaja vanjske politike države, kao i međunarodni lobi, odnosno kvaliteta međunarodnih odnosa u kojima opći država. Jer, upravo se kod pitanja izručenja može primijetiti na kojoj su diplomatskoj razini međunarodni odnosi između dvije države. Ne postoji niti jedna druga oblast u kojoj države više posežu za načelom reciprociteta, odnosno uzajamnosti, nego što je to zastupljeno u ovoj vrlo aktuelnoj međunarodnopravnoj materiji koja zadire, ne samo u nacionalna prava država koje su involvirane u odnose izručenja državljana, negoli i u međunarodne odnose država i savremene političke tokove. Odnos unutrašnje državne moći u korelaciji sa njezinim vanjskim utjecajem i lobiranjem je od velike važnosti za konačno rješavanje i premošćivanje tenzija koje su se podigle među susjednim državama Zapadnoga Balkana, kao i za donošenje dobre regionalne strategije u oblasti pružanja međunarodnopravne pomoći u krivičnim stvarima.

Bosna i Hercegovina je, gledajući s pozicije *međunarodnoga prava*, ratificirala više konvencija glede međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Bosna i Hercegovina, s pozicije *unutrašnjega prava*, ima dobro zakonsko rješenje, jer su na jedinstven način, kroz državni zakon, obuhvaćeni međunarodnopravni instituti ove materije. Bosna i Hercegovina, gledajući s pozicije *ugovornoga prava*, sklopila je bilateralne/dvostrane ugovore sa, hronološkim redom, Republikom Hrvatskom, Republikom Srbijom i Republikom Crnom Gorom glede ove materije. No, ovim je samo stvoren pravni osnov za dalje djelovanje. Praksa je pokazala da postoje mnogobrojni problemi, posebice u domenu ustupanja krivičnoga gonjenja, te relativno spore komunikacije između nadležnih organa susjednih država. Praktični problem svakako predstavlja i traženje saglasnosti osuđene osobe koja prebjegne u drugu, a glede pitanja gdje će osoba služiti izrečenu krivičnu sankciju.⁶⁷ Trenutni

⁶⁷ Prema Ugovoru o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima između Bosne i Hercegovine i Republike Crne Gore, povodom ovog pitanja neće se →

problem svakako predstavlja, ne samo nepriznavanje pravosnažnih sudskih odluka, nego odsustvo pravne i političke volje nadležnih državnih organa da se na pravovremen, pravičan i valjan način izvrši određena sudska odluka. Kod instituta izručenja, najveći problem koji imaju susjedne države Zapadnoga Balkana jeste svakako dvojno državljanstvo (postoji očigledna namjera u osiguravanju državljanstva druge države u cilju izbjegavanja procesuiranja i posljedica eventualne osude za krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnoga prava), jer države nemaju običaj, odnosno praksu izručivati svoje državljane.

S druge strane, uspostavljanje zajedničkih istražnih timova između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije, odnosno Republike Crne Gore predstavlja teoretski korak naprijed koji, u vrijeme pisanja ovog rada, još uvijek nije realiziran. Također, promatrajući trenutna politička dešavanja na tlu Zapadnoga Balkana, ali i pod sve većim pritiskom Evropske unije, Bosna i Hercegovina, Republika Srbija, Republika Hrvatska i Republika Crna Gora, teoretski gledano, na dobrom su putu da nekažnjavanje i izbjegavanje pravdi svedu na minimum. Međutim, državna praksa navedenih država još uvijek zaostaje za teoretskim rješenjima. Ako znamo da je praksa država jedan od izvora nauke međunarodnoga javnoga prava, onda se bojazan da će se politika nekažnjavanja napokon zaustaviti na tlu Zapadnoga Balkana, nastavlja. Naposljetku, u vrlo kratkim crtama, postavlja se pitanje: jesu li državni interesi *mala fides* prevagnuli u odnosu na pravnu sigurnost osobe, državljanina jedne države, tj. po pitanju njezine diplomatske zaštite? S druge strane, jesu li državni interesi *mala fides* prevagnuli u odnosu na krivično gonjenje počinitelaca međunarodnih zločina? Podižući ovo pitanje na viši stupanj, u konačnici ovoga rada, nije li politika nekažnjavanja i amnestiranja osoba stvar prošlosti ili je ona još uvijek prisutna u državama Zapadnoga Balkana, a koja se ostvaruje u svojoj punoći "prebjegom" u susjednu državu, te pravno legitimira činjenicom dvojnoga državljanstva⁶⁸ i dosljednom zaštitom svojih državljana? ■

tražiti saglasnost osuđene osobe koja prebjegne u drugu državu, tako da toj osobi državljanstvo države u kojoj se nalazi neće više predstavljati privilegiju.

⁶⁸ Sud Bosne i Hercegovine u Rješenju o određivanju pritvora u predmetu Branimir Glavaš (broj: Ex-21/09) od 14. maja 2009. god., na trećoj strani, "ukazuje na učestalu pojavu izbjegavanja krivičnog progona u zemljama bivše SFRJ upravo korištenjem privilegije dvostrukog državljanstva i ustavnih odredbi o zabrani izručenja svojih državljana. U specifičnom društvenom kontekstu, prouzrokovanom ratom i procesuiranjem velikog broja

Enis Omerović, LL.M

EXTRADITION IN CONTEMPORARY INTERNATIONAL LAW WITH FOCUS ON BIH

Summary

This paper describes the elements of international legal assistance in criminal matters in relations between states. As the title suggests, the focus is on extraditions. The paper presents the notion of extradition in light of contemporary international law, starting from provisions of the 1957 European Extradition Convention. As for domestic legislation, the paper offers an analysis of provisions on extradition contained in the BiH Law on International Legal Assistance in Criminals Matters, and in terms of law on contracts, it gives a critical overview of bilateral agreements between Bosnia and Herzegovina and the Republic of Croatia, the Republic of Serbia and the Republic of Montenegro respectively, particularly in relation to two types of bilateral agreements: agreements on international legal assistance in criminal matters and agreements on enforcement of criminal sanctions. In order to overcome the shortcomings of a traditional extradition system, which is indeed complex, the author offers a solution through incorporation of the European Arrest Warrant into the legal system of Bosnia and Herzegovina.

Key words: extradition, *European Extradition Convention*, *BiH Law on International Legal Assistance in Criminal Matters*, *mutual recognition and enforcement of valid court rulings in criminal matters*, *bilateral agreements*, *BiH*, *Croatia*, *Serbia*, *Montenegro*, *European Arrest Warrant*.

Bibliografija

Primarni izvori

1. Deklaracija o načelima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i saradnji između država u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija iz 1970.
2. Dodatni protokol I na Evropsku konvenciju o izručenju, 1975.;
3. Dodatni protokol II na Evropsku konvenciju o izručenju, 1978.;

---

sudskih slučajeva krivičnih djela protiv međunarodnog humanitarnog prava, ova pojava postaje zabrinjavajuća i predstavlja prijetnju pravdi i koherentnosti pravnih sistema zemalja koje teže zajednici evropskih naroda i najvišim pravnim standardima.”

4. Evropska konvencija o izručenju, Vijeće Evrope, 1957.;
5. Evropska konvencija o međunarodnoj važnosti krivičnih presuda;
6. Evropska konvencija o prijenosu postupka u krivičnim stvarima, Vijeće Evrope, 15. mart 1972.;
7. Evropska konvencija o suzbijanju terorizma, Vijeće Evrope, 1977.;
8. Evropska konvencija o transferu osuđenih osoba, Vijeće Evrope, 21. mart 1983.;
9. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, Vijeće Evrope, 1950.;
10. Gradski sud za prekršaje u Westminsteru, *Vlada Republike Srbije vs. Ejup Ganić*, postupak za izručenje, Presuda, 27. juli 2010.;
11. Haška konvencija o suzbijanju protuzakonite otmice zrakoplova iz 1970.;
12. Konvencija o sprečavanju krivotvorenja novca iz 1929.;
13. Konvencija o suzbijanju protuzakonitih akata usmjerenih protiv sigurnosti civilnoga zrakoplovstva, Montreal, 1971.;
14. Konvencija Ujedinjenih nacija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, 1948.;
15. Nacrt Pravila o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva Komisije za međunarodno pravo Ujedinjenih nacija, 1996.;
16. Protokol 6. na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, 1983.;
17. Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", Međunarodni ugovori, broj 11/2005.);
18. Sud Bosne i Hercegovine, sudija za prethodni postupak, Rješenje o određivanju pritvora u predmetu Branimir Glavaš, broj predmeta: Ex-21/09, Sarajevo, 14. maj 2009.;
19. Sud Bosne i Hercegovine, Vanraspravno vijeće, Postupak za izručenje potraživanog Branimira Glavaša, Rješenje, broj predmeta: KV-70/09, 23. juni 2009.;
20. Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, 26. februar 2010.;
21. Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. februara 2010.;
22. Ugovor između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", Međunarodni ugovori, broj 11/2005);
23. Ugovor između Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 14. februara 2005. ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" - Međunarodni ugovori, broj 11/2005).

24. Ugovor između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 26. februara 1996. ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" – Međunarodni ugovori, broj 1/96);
25. Ugovor o međunarodnoj pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima između Bosne i Hercegovine i Republike Crne Gore od 9. jula 2010.;
26. Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima između Bosne i Hercegovine i Republike Crne Gore od 9. jula 2010.;
27. Ustavna povelja Državne zajednice Srbije i Crne Gore iz 2003.;
28. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09);
29. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima Republike Hrvatske ("Narodne novine Republike Hrvatske", 178/04);
30. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 53/09);
31. Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije.

Sekundarni izvori

1. Avramov, S. & Kreća, M. (1986.), "Međunarodno javno pravo", Beograd: Naučna knjiga;
2. Degan, V. Đ. & Pavišić, B. (2005.), "Međunarodno kazneno pravo", Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
3. Konaković, S. (2006.), "Pojam i suština ekstradicije", u: Ljudska prava, godina 7, broj 3-4, Sarajevo: Institut za ljudska prava Pravnog fakulteta u Sarajevu.

Štampa

1. Slobodna Bosna, 29. juli 2010., str. 16-19.
2. Slobodna Bosna, 4. septembar 2010., str. 32-39.